

**الأسطورة لدى إسحاق لمدان وبدر شاكر السياب
دراسة مقارنة**

محمود هاشم أحمد

جامعة بغداد / كلية اللغات / قسم اللغة العبرية

**המיתוס אצל יצחק למדן ובדר שאכר-אלסיאב
עיון השוואתי**

מחקר למורה

מחמוד האשמ אחמד

**אוניברסיטת בגדאד , פקולטת השפות, מחלקת
השפה הברית**

استقاد السياب من الأساطير البابلية والسومرية واليونانية، اذ مزج بينها وبين همومه الذاتية التي كانت قلقة نتيجة قلق عصره واستجاده بالأسطورة كمدلول رمزي، نتيجة عشقه المثالي الى عالم حالم يبتعد به عن التناقضات، فاستخدمها مرة لأتقاء شر السلطة الغاضبة وأخرى، اتقاء شبح الموت الذي يداهمه واستحوذ على مشاعره نتيجة المرض الذي طال زمانه، ان الشاعران الاثنان بدر السياب ولمدان يتمتعان بموهبة فنية أدبية خارقة وفريدة بسبب ان السياب لم يكتفِ بلغته العربية بل درس اللغة الإنكليزية وتأثر بالشاعر البريطاني ت.س. اليوت وان الشاعر لمدان كان يتكلم بالإضافة الى لغته العبرية اللغة الأوكرانية وذلك ان ولادته كانت في أوكرانيا وتأثر بجمال طبيعتها وثقافتها وكلاهما دفعتهما الظروف والنكبات التي حلت بأبناء جيلهما الى التعاطف مع الأفكار الشيوعية وكلاهما لم يلبثا ان اكتشفا عدم امكان التوفيق بين انتمائهما الديني والانتماء الى حركة ثورية اشتراكية، وهذا احد الأسباب التي جعلتهما يستخدمان الأسطورة في شعرهما وكأنهما يحاولان الهروب من الواقع بسبب الواقع المتردي اللذان يعيشانهما. لقد وظف اسحق لمدان الاسطورة في منظور ديني اذ ان للاسطورة الدينية وظيفة نفسية في التأثير على الجمهور المتلقي، ووظف لمدان النص الاسطوري رمزيا من اجل التأسيس لمعرفة مفادها ان المسادة هي ترمز لفلسطين وانها الحصن والملجأ الاخير لليهود وعلى المهاجرين في ارض الشتات العودة لاحضان الام فالمجتمع اليهودي بحاجة إلى بطولة حتى لو كانت عن طريق الانتحار الجماعي. وهو ما يوازي المثل الشعبي: " الموت ولا المذلة " فالموت كي لا يذل المرء على يد عدوه يعتبر عمل بطولي هكذا تراها العقلية الشعبية الإسرائيلية. الكلمات المفتاحية: الأسطورة، قلعة متسادة، إسحاق لمدان، بدر شاكر السياب

Absittract

Guided by its symbolic connotation and out of his love to a dreamy world evolving from contradictions, Badr Shakir al Sayyab makes use of Sumerian, Babylonian and Greek myth and mergers it with his concerns to avoid his own dominating feelings of ultimate evil and shadow of death due to a long-standing ailment. Lamdan and al Sayyab enjoy an outstanding and unique literary talent. This is due to the fact that beside Arabic, al Sayyab studied English and was greatly influenced by the English poet T.S Elliot. Lamdan, on the other hand, was greatly influenced by the Ukrainian language and the natural beauty of Ukraine, his birth town. Both had sympathy with the socialist and revolutionary ideas but soon discovered the irreconcilability of religious affiliation and communism. They resorted to Myth to escape bitter realities For the psychological effect it has, particularly on the Jews, Lamdan employs Myth in a religious perspective. Engaging the text to Mythology reserves the magical beauty of returning to myth worlds to live reality. Beside religious connotations, Masada Myth had a psychological effect helped the emigrant Jews to adapt to their new environments. symbolically, Lamdan uses Masada to stand for Palestine as the Jews last resort and that migrants in diaspora land must return home The Jews community needs to be heroic even by a mass suicide, The Jews folk mentality sees death than being humiliated by one's enemy as a heroic act something that corresponds to the common proverb "Neither Death and nor humiliation

סיכום

אל-סייב נהנה מהמיתוסים הבבליים, והיווניים, כיוון שעירב אותם עם חששותיו שלו, שהיו דאגים כתוצאה מהחרדה של זמנו, והוא ביקש את עזרתו של המיתוס כמשמעות סמלית בתור כתוצאה מאהבתו לעולם חולם, הוא מרחיק אותו מסתירות, ולכן הוא משתמש בהן פעם אחת כדי להימנע מרוע הסמכות הזועמת, ובפעמים אחרות כדי להימנע מרפאת המוות הפולשת אליו ובעלת רגשותיו. כתוצאה מהמחלה שעברה עליו הרבה זמן. לשני המשוררים, אל-סייב ולמדאן, יש כישרון אמנותי ספרותי, משום ש אל-סייב לא הסתפק בשפתו הערבית, אלא למד את השפה האנגלית והושפע מהמשורר הבריטי ט.ס. אליוט, והמשורר למדן בנוסף לשפתו העברית, היה מדבר את השפה האוקראינית, כי הוא נולד באוקראינה, שניהם נדחקו מהנסיבות והאסונות שפקדו בבני דורם להזדהות עם רעיונות קומוניסטיים, ושניהם גילו עד מהרה את חוסר האפשרות ליישב את השתייכותם הדתית עם השתייכות לתנועה מהפכנית סוציאליסטית זו אחת הסיבות שגרמו להם להשתמש במיתוס בשירתם כאילו הם מנסים לברוח מהמציאות בגלל המציאות המתדרדרת בה הם חיים. למדן פעל לגנות את המיתוס מנקודת מבט דתית, שכן למיתוס הדתי יש תפקיד פסיכולוגי בהשפעה על הקהל היהודי, למדן השתמש בטקסט המיתוסי באופן סמלי על מנת לבסס את הידע שמצדה מסמלת את פלסטין וכי זו המצודה ומקלט אחרון עבור היהודים, והעולים בארץ הפזורה חייבים לחזור לזרועות האם.. הקהילה היהודית זקוקה לגבורה, גם אם היא בהתאבדות קולקטיבית. מה שמקביל לפתגם העממי: "מוות ולא השפלה". מוות כדי שאדם לא ישפיל על ידי אויבו נחשב מעשה גבורה. כך רואה את המנטליות העממית הישראלית 0שאלות המחקר:

1- מה הוא המיתוס וסוגיה ומה היא מצדה.

עיון זה משתדל להטיל אור על נוכחותו של הסמל המיתוסי בשיריהם של שני המשוררים בדר שאכר-אל-סייב ויצחק למדן והנסיבות שעוררת אותם להשתמש במיתוס. חשיבות המחקר: להבליט את הנושאים השיריים והחברתיים המשותפים בין שני המשוררים למדן ואל-סייב מבחינת ההשתמשות בסמל המיתוסיחומר המחקר הגדרת המיתוס, חיי שני המשוררים למדן ואלסייב, הגדרת המצדה ושירים נבחרים מילים מפתח: מיתוס, מצדה, מסדה, יצחק למדן, בדר שאכר-אל-סייב. הקמדהמיתוס: מיוונית – נרטיב אגדה סיפור דיבור. מיתולוגיה: קבוצה של מיתוסים הדומיננטים בתרבות מסוימת נתונה ומשקפים את מוסריותה. מיתוס הוא סיפור על יצורים על-טבעיים אחרים או האלים. לספק הסבר לשאלות עקרויות של הקיום: בנוגע לאיך נברא העולם: איזו סיפה הוא השתנה? נוטה המיתוס להפוך מציאות יחסית והיסטורית למציאות "טבעית" סמכותית ונצחית. מאז ימי קדם, המיתוס מעסיק את המחשבה האנושית בחיפוש אחר הסברים למסתרי ראשית הבריאה, סודות הטבע, הופעת הדתות ועולם הקסם הנקשר אליהם לעתים כאמצעי לתקשר עם כוחות מטפיזיים או בלתי חזויה על מנת לפתור בעיה או להשיג תקווה או שאיפה. מכאן בא הערבוב של מיתוס עם פנטזיה, אשליה, קסם, מיתוס וסיפור עם. אמנם למיתוס, כפי שהוגדר על ידי מיתולוגים, יש מאפיינים מסוימים שחייבים להיות נוכחים באירוע, בסיפור או בדבר, אחרת זה לא מיתוס. צריך להפריד ברורה בין המיתוס ושיטות ייצורו או תפוצתו הסמנטית לבין לג'נה. שכן רבים שאינם מומחים מאמינים ששני המונחים שואבים ממקור אחד, אך ההבדל הוא גדול כפי שאנו חושבים, אך אלו שני תיאורים הם ביחס ניגוד מלא מבחינת המשמעות העמוקה, המיתוס הוא תוצר תרבותי בסופו של דבר, שהוא ביטוי לתרבות של אומה בפרק זמן במחקר זה נדון בהגדרת המיתוס ובמספר סוגיו, בקצרה על חיי שני המשוררים, ובמבוא והגדרה פשוטים של "מבצר מצדה", המבצר ההיסטורי שבו התאבדו היהודים. לאחר המצור של הרומאים עליהם בשנת 72 לפנה"ס, שנמשך חודשים, והעדיפו את המוות על פני הכניעה וההילכד על ידי האויב. המשורר בדר שאכר אל-סייב דרך השיר "עיר ללא גשם" וכיצד התנאים הפוליטיים, החברתיים והפסיכולוגיים השפיעו על ייצורו, כמו רעב, דיכוי ומחסור בארצו עיראק, שאותה אהב מיוצגת פעם על ידי האישה (בין אם אהב אותה ובין אם חשבנו שעיראק מסומלת על ידי נשים), ונעסוק גם במיתוס לדברי למדאן דרך השיר "מצדה", בו השתמש בשיטה הסמלית, כשהוא נזכר במורשת היהודית ההיסטורית, בהשוואה בין פלסטין למצדה של הרומאים להפוך את זה למפלט האחרון של היהודים בעידן המודרני, ממש כמו מצדה הייתה המפלט האחרון של היהודים מול אויביהם הרומאים "מיתוס: אגדת קדומים מסורתית או דמיונית, המספרת בדרך כלל יצורים של – אנושיים או מאורעות (1) אלקלעי, ראובן, לקסיקון לועזי – עברי חדש, כולל ניבים ופתגמים הוצאת "מסדה" בע"מ, רמת – גן 1990, עמ' 226. ותופעות או חזינות הטבע, אלים וגיבורים: אגדה עטופה דמיון, שבה מצווה ביטוי סמלי הרגשת – העולם הדתית הקדומה, בהשאלה: דבר אגדי. (2) פניס, דן – מלון לועזי עברי, הוצאת "עמיהי" תל אביב 1982 – עמ' 428. מיתוס, (' יוונית: mythos אגדה) אגדת קדומים, מְמַרְת אגדה העטופה דמיון ומעשֵׁי־פְלֵא, שְׁפָה מְצָאָה בְטוּי סְמָלִי הַרְגֵשֶׁת־הַעוֹלָם הַדְתִית הַקְדוּמָה. קְבֻצַּי הַמִּיתוֹסִים מֵהוּיִם את הספרות המיתולוגית. – [מיתוסים] מיתוק. ראה מתוק. מיתנחא א' א' מבתות. (3) אבן שושן, אברהם, המלון החדש, כרכים, הוצאת "קרית – ספר" בעמ, ירושלים, 1979, עמ' 1336. המיתוס היא בעייתית, כי הוא בלתי תיאורטי, במהותו, , אך מאחוריו מסתתרים סמלים ודימויים, המחשבה הביקורתית תפקידה לחשוף את המשמעות החברתית או הפוליטית שמאחורי הבניית המיתוס. סקר המיתולוגיה מאז אפלטון עבר כיברת דרך ארוכה (אשר איבחן את המיתוס). (4) אוהנה דוד, מיתוס וזיכרון: גלגוליה של התודעה הישראלית, מכון ליר בירושלים, 1996, עמ' 14. (5) אוהנה דוד, מיתוס וזיכרון: גלגוליה של התודעה הישראלית, מכון ליר בירושלים, 1996, עמ' 14. מיתוס ההיזכרות התשובה המיידית של סוקרטס לפרדוקס של מנון היא באמצעות מיתוס - מיתוס ההיזכרות. מיתוס ההיזכרות מניח אמונה בנצחיות הנפש וכנראה גם בגלגול נשמות. (6) וינריב אלעזר, פילוסופיה יוונית, סוקרטס ואפלטון, רמת-אביב, 1997, עמ' 141. מיתוס, מיתולוגיה, לפי אחת ההגדרות הרווחות, מ' הוא ניסית קדם-מדעי לפרש תופעה מסוימת, ממשית או מדומה, שעוררה את עניינו של יוצר-המ'. ניסיון זה התגלם בד"כ בסיפורים על אלים, יחסיהם בינם לבין עצמם ועם בני-אדם! סיפורים אלה נקראים מיתולוגיה. תפיסת המ' והמיתולוגיה נקבעה אצל עמי-התרבות ע"י המסורת היוונית. המלה נמסרה אצל היוונים בשתי צורות, היום ניתן למלה מ' ברוב השפות האירופיות מובן של סיפור-בדים או "פיקציה" (גם מובן זה הופיע כבר ביוון). (7) פלאי מאיר וברכה,האנציקלופדיה העברית כללית, יהודית וארצ ישראלית, כרך עשרים ושלושה 1976, עמ'407. מיתולוגיה ומיתוס, שני מונחים המשמשים בחקר התרבות והדת שנושאים הם תיאורים על יצורים, אלים, אירועים, על-אנושיים או נסיבות יוצאי דופן בתקופה השונה לחלוטין מהחוויה האנושית הרגילה. מיתוס המשמש לסוג אחד של תקשורת סמלית והוא מונח קולקטיבי. (8) Benton, William, encyclopedia Britannica, London, VII

לפיכך, ניתן לומר כי מיתוס הוא חזון שאין לו מחבר ספציפי המתפשט בחברות הידועות במסורתן המקובלת ובעלות פה-לעיתים קרובות מיתוסים אלה מספרים את מקורות הקבוצה ואת ההבחנה בין היסודות הראשונים שלה מעולם הטבע. והוא מנסה להסביר את הסדר הקוסמי ואת היחס של האדם ליקום ולטבע (10) המסיירי, ד. עבד الوهاب ואחרון, الحداثة وما بعد الحداثة, سوريا, 2003, ص 337. וזו תופעה תרבותית גלובלית הנובעת מאוסף מניעים ומשפיעה על כל היכולות המנטליות, אך יש שעדיין רוצים להדגיש את תכונת המיתוס בהיותו שפה דמיונית עצמאית: "צורה עצמאית של הנשמה האנושית היא בעלת מבנה עצמאי, פונקציה, ביטוי, ואחדות התחושה." או המיתוס כי היא מערכת של דמיון שיכול, ללא תלות מננוסחא המדעית של ההנחה כי עלול להיווצר הבסיס שלה, לארגן את דרכינו בהסתכלות לחלקים מהעולם החיצוני בהתאם להבדלים הנמצאים בו. (11) ראיטר, وليم, الأسطورة والادب, ترجمة صبار السعدون, بغداد, 1992, ص 19. ומיתוס היא צורה אחת מהצורות של הספרות הגבוהה מתוך שהוא סיפור כפוף לכללי הנרטיב, מעלילה, קשר, דמויות, פתרונות, וכו'. הטקסט המיתוסי בדרך כלל מנוסח בצורה פיוטית המסייעת לשיר ולהפיץ אותו בעל פה בין יחידים ועל פני הדורות, ויש לו סמכות הרגשות, הלבבות ועוד השכלים. ואין למיתוס זמן מסוים, כלומר, הוא לא אומר את מאמריו על אירוע שקרה בעבר והסתיים, אלא על אירוע עם נוכחות קבועה, זמנו נוכח ואינו הופך לאירוע. האל תמוז, שנהרג ואז קם לתחייה, קורה רק מדי שנה, שכן הוא נהרג בקיץ כדי לקום לתחייה באביב כדי להצדיק את ההתחדשות השנתית המוחשית בחיי הטבע). (12) البطل, د. علي, الرمز الأسطوري في شعر السياب, الكويت, 1982, ص 72. להלן, ברצוני לסווג מתוך ההרחקה. מה שלא עומד בכל הדרישות להלן, אינו מיתוס ומה שכן עומד בדרישות, מהנחינה האחרת, באמת יכול להיות מיתוס. או הסבירו את הצורך בדרישות נוספות כך שמה שלא עונה על הקריטריונים הבאים אינו מיתוס:

- 1- סיפור, שניתן לספר במילים, הכולל אירועים המובילים לשינוי במה שניתן לזהות בנסיבות.
- 2- רקע או מסגרת בעבר הרחוק, אין דיווח ישיר עליו במקור מאותה תקופה, ואין עד לו עדיין בחיים, ואף אדם שעדיין בחיים לא פגש אותו בחיים.
- 3- משמעות יוצאת דופן לסיפור, שכן מאורעותיו מוכרזים או בגלל שהם חשובים בדרך החיים, או שהם בעלי אופי נפלא ונדיר שצריך להישמר על ידי אנשים מסוימים, או כולם.
- 4- דרישה שוא התרחש, לא יהיה בדיוני, לא משנה עד כמה הוא לא סביר. הטענה לא חייבת להיות נתמכת על ידי כולם, אבל לא יכול להיות אינדיקציה ברורה לכך שהיא הומצאה, גם לא באמירה ברורה בסיפור עצמו, וגם לא במובן שבו הוא מסופר באופן מסורתי.
- 5- תחושה חזקה של חוסר סבירות נמצאת אצל כולם מלבד אלו שתרבותם נובעת ממנה, שכן ייתכן שהאירועים המתוארים התרחשו בפועל. האנשים של אותה תרבות לא צריכים להשתכנע באמינותה, אבל אנשים אחרים צריכים להיות נוטים בבירור לדעה הפוכה.
- 6- אין מחבר, שהוא הראשון להגיש אותו. אין ספק שחלק מהתנאים הללו מעורפלים, דורשים הסבר על מצבים כלליים וכדומה, אבל אני חושב שקל יותר ליישם אותם על רוב המקרים, ממה שנדמה. ובואו פשוט נעשה את זה. אם הקריטריונים רלוונטיים ומתאימים, יש להחריג את הסיפורים הנחשבים בדרך כלל כלא מיתוסים, בעוד אלה הנחשבים בדרך כלל כמיתוסים צריכים להישאר (13) العامل, عادل, الأسطورة والنظريات الميثولوجية في الغرب, دار المأمون للترجمة والنشر, الطبعة الأولى, 2005, ص 41-43. כמה מבקרים חילקו את המיתוס לכמה חלקים וגם נבדלו בסוגיהם. ד"ר נבילה איברהים הלכה למנות חמישה סוגי מיתוסים:
- 1- מיתוס פולחני: הוא מייצג את ההיבט המילולי של פעולות פולחניות שישמרו על שגשוג החברה.
- 2- מיתוס מסביר: באמצעותו אדם פרימיטיבי מנסה להסביר תופעה המעוררת את תשומת לבו, אך אינו מוצא לה הסבר ישיר, ולכן הוא יוצר סיפור מיתי המסביר את הקריינות על קיומה של תופעה זו.
- 3- המיתוס של היצירה: הוא מתאר את תהליך יצירת היקום עבורנו
- 4- המיתוס הסימבולי: הכולל סמלים הדורשים פרשנות, בטוח שהמיתוסים הללו חוברו בשלב אינטלקטואלי בוגר ומתוחכם יותר מכפי שנכתבו בו הדגמים הקודמים.
- 5- המיתוס של הגיבור האל: שבו הגיבור מובחן כתערובת של אדם ואלוהים, "הגיבור האלים" המנסה, עם תכונותיו האלוהיות, להגיע לדרגות האלים, אך תכונותיו האנושיות תמיד מושכות אותו אל העולם הארצי.

(14) زكي, احمد كمال, الأساطير دراسة حضارية مقارنة, دار المأمون للترجمة والنشر, ط 2, بيروت, 1979, ص 45-51. גילגול המובן של המ' מ'סיפור-אמת" ל"סיפור-בדים" מוסבר ע"י הופעת הדרישה לאמת באותו הקשר תרבותי-היסטורי שבו השתלב כבר המי. המי כתופעה, בכל מקום שבו הוא מצוי בתולדות האנושות, מאופיין ע"י טיעון לא מתולכוח - השפעה. אולם הדרישה לביסוס האמת פוגעת בכוחו זה והיא אף עשויה, בסופו של דבר, להרסו לחלוטין.

המ", כשלא מדובר בדבר מה שאינו ניתן להבעה אינו מצטמצם במלה אחת, לפחות בתקופת פריחתו ואצל עמים בעלי יכולת מיוחדת לאמצו. המלה היוונית מיתולוגיה, ציינה במקורה פעילות רוחנית ואמנות יצירה, שהיו קרובות ביותר לשירה, אך לא היו רחוקות גם מן המדע ומן הפילוסופיה. (17) פלאי מאיר וברכה, האנציקלופדיה העברית כללית, יהודית וארץ ישראלית, כרך עשרים ושלושה 1976, עמ' 409. אף משורר ערבי השתמש במיתוס ובסמל כמו שהשתמש בו המשורר בדר שאכר אל-סיאב, והוא הרבה אותם עד שנעשה נדיר ששיר משיריו נטול סמל או מיתוס, ולפעמים המיתוס נעשה לחלק מהשיר אותו, כפי שקרה בשיר "עיר ללא גשם". והמיתוס היה מוסיף עושר לשיר. הפונקציה של המיתוס בשירתו של אל-סיאב אינה ברורה לחלוטין, והוא ניסה להסביר את נטייתו למיתוס, אך לא מצא נימוק משכנע לזו. היבט חשוב בשירה המודרנית הוא הפנייה אל המיתוס והאגדה, אל הסמלים, והסמל לא היה נחוץ, אל המיתוס אתמול מאשר היום. ההבעה הישירה על התת-הכרה לא היתה שירה, אז מה עטשה המשורר? הוא חזר למיתוסים ולאגדות שעדיין שומרים על חומם כי הם לא חלק מהעולם הזה. הוא חזר אליהם כדי להשתמש בהם כסמלים. (18) (السياب بدر شاكر, الاعمال الشعرية الكاملة, دار الحرية للطباعة والنشر, بغداد, ط 3, 2000, ص 31).

ברבים משיריו, אל-סיאב מתכוון לתפקד את האלמנט המיתי כסמל לרעיון שהוא רוצה להציע. עובדה זו מאושרת על ידי ריבוי הסמלים המיתולוגיים בשירתו של בדר שאכר אל-סיאב, ובין המיתוסים שבהם השתמש: עשתאר, תמוז... (19) البصري, عبد الجبار, بدر شاكر السياب رائد الشعر الحر, دار الشؤون الثقافية العامة, ط 2, ص 44. אל-סיאב היה חלוץ בשימוש המיתוס בשיר זה, כך שתופעה זו הפכה לחלק ממאפייני השיר המודרני. יש לתפקוד זו סיבות, הצורך בסמלי המיתוס בולט, כי הצורות הנרטיביות הללו קובעות לעתים טקסטים יצירתיים מודרניים עם סכמות ראשוניות. אל-סיאב לא להסתמך על מיתוס יחיד ולא להסתכל המורשת המסופוטמית בלבד, אלא נהנתה מן המורשת האנושית, לכן אנו מוצאים כי טיפולו עם המוטיבה של הפוריות והבצורת ניתן אותו להתמודד עם (עשתאר, תמוז, אדוניס והמשיח). קריאה זו לשירו של אל-סיאב (עיר ללא גשם) מנסה לשפוך אור על המיתוס. (20) (Zamil, Saleh, Employment of Mythology (Qasida Madinat Bilal Matar) Model, Journal of the Eastern Mediterranean Studies, Vol. 9, Winter 2004).

ויש מונח נרדף אחר הוא אגדה 'נ' (מן נגד, הגיד, צורת ארמית תלמודית במקום הגדה), ספור דמיוני, רצוף מעשי מלאות, לגנדה: אודות חסידיים, אגדות אֶלֶף לִיָּה וְלִיָּה. שם כולל לספורי מעשיות ושיחות על נבוכדנצר ואנשי האמה, משלים, אמרי חקמה ודרכות שנרשמו בתלמוד ובמדרשים: "דברים שמושקין לבו של אדם פאגדה" (שבת מז). (21) אבן שושן, אברהם, המלון החדש, כרכים, הוצאת "קריית-ספר" בעמ' ירושלים, 1979, עמ' 17. אגדה חיה. אדם הזוכה לתהילה ולפרסום בחייו בזכות מעשיו ופעילותו. אנגלית: a living legend. הצירוף מופיע בספר הביוגרפיות "אישים דגולים מהתקופה הויקטוריאנית" שפרסם הסופר האנגלי ליטון סטרייצי' בשנת 1918. אגדה מהלכת. אדם הזוכה בחייו למוניטין של בעל סגולות יוצאות דופן. אנגלית: walking legend, אגדת עם, סיפור שמחברו אינו ידוע, והוא מתגלגל מדור לדור. אנגלית: folkstory.

folktales, (22) (Rubiak, Ruzantseva, מילון הצירופים ניבים ומטבעות לשון בעברית החדשה גלגולים, מקורות, 2009, ירושלים, עמ' 6. קורות חייו של בדר שאכר א-סיאב בדר שאכר א-סיאב (25 בדצמבר 1926 - 24 בדצמבר 1964) היה משורר עיראקי, אחד המשוררים המפורסמים ביותר בעולם הערבי במאה העשרים, ונחשב לאחד ממייסדיה של השירה החופשית בספרות ערבית (23). الطريقي, يوسف عطا, بدر شاكر السياب - دراسة في حياته وشعره, المؤسسة العربية للدراسات والنشر, ط 1, 2008, ص 9. בעיר בצרה נולד בדר שאכר אל-סיאב בכפר ג'יקור בסוף שנת 1926, כשהיה בן שש שנים שם איבד את אמו. הוא השלים את לימודיו בבית ספר היסודי, ולהמשיך בלימודיו עד התיכון עבר לבצרה. לאחר מכן הלך לבגדד, הצטרף שם למכללה להכשרת המורים, ולמד את הספרות הערבית למשך שנתיים. הלך ב-1945 ללמוד אנגלית בשנת 1948 השלים את לימודיו. (24) Scott Meisami, Paul.

Starkey, Encyclopaedia of Arabic Literature Published by Taylor & Francis, 1998 p 696 באותה תקופה לשחרור מדינתו עיראק מההשפעה האנגלית כבר היה פעיל פוליטי שמאלני שנאבק. בעיר רמאדי הוא עבד כמורה לשפה האנגלית, פוטר מעבודתו לאחר כמה חודשים ונכנס לכלא בגלל נטיותיו הפוליטיות. אחר כך יצא מהכלא ועבד בעבודות עצמאיות בבגדאד ובצרה, הוא נאלץ בשנת 1952 לעזוב את מדינתו וללברו לאיראן ואחר כך לכווית, בגלל ההפגנות שהשתתף בהם. (25) Qisar M.M. Badawai modern Arabic Literature Cambridge University Press 2006 p.155

והסופרים, יוסוף עז אל-דין, רוצה ממשרד הבריאות לטפל במשורר אל-סיאב הכואב ממחלה ממושכת. אוסף יוסוף עז אל-דין שיריו החדשים של אל-סיאב ונדפס באחד מבתי הדפוס בביירות, מכיל האוסף 18 שירים חדשים שנכתבו מחוץ לעיראק בבית חולים. (26) בר, גבריאל, המזרח החדש, כרך 15, מרכז ירושלים, 1965, עמ' 196. ב-1954, המשורר חזר לבגדד ועבד בעיתונות ובאגף של יבוא ויצוא באחת מהחברות הממשלתיות הגדולות. הוא היה אחד מתומכי המהפכה שהוביל עבד אל-כרים קאסם נגד המשטר של המלך פיסל, שבעקבותיה הוקם ב-14 ביולי 1958 המשטר הרפובליקני. (27) صالح, مدني هذا هو السياب

– اوجاع وتجديد وابداع, دار الرشيد للنشر, 1981, ص 14 – 16. עבד בשנת 1959 בשגרירות הפקיסטנית. חזר לעבודתו לאחר שהודיע על התפטרותו מהמפלגה הקומוניסטית. ולאחר מכן חזר לבצרה עבד שם בנמל אלבצרה. בביירות נכנס בשנת 1962 לבית החולים של האוניברסיטה האמריקנית לטיפול במחלת בגב שלו, ולאחר מכן בשנת 1964 חזר לבצרה בה נאבק עם הכאב עד שהוא מת. (28) Robert Atwan, George Dardess, The Life of Jesus in World Poetry, Published by Oxford University Press US, p 177.

- אזהאר ד'אבלה (1947)
- אסאטיר (1950)
- אלמוס אלעמיאא (1954)
- אלאלחזה ואלאטפאל (1955)
- אנשודת אלמטר (1960)
- אלמעבד אלע'ריק (1962)
- מנזל אללקנאן (1963)
- שנאשיל אבנת אלג'לבי (1964)
- אקבאל (1965)

(29) عباس , د . احسان , بدر شاكر السياب -دراسة في حياته وشعره , المؤسسة العربية للدراسات والنشر , ط 6 , 1992 , ص 311

אף משורר ערבי השתמש בסמל ובמיתוס כמו המשורר אל-סיאב , והוא הרבה אותם עד שנעשה נדיר ששיר משיריו נטול מיתוס או סמל, ולפעמים נעשה המיתוס לחלק מהשיר אותו, כפי שקרה בשיר "עיר ללא גשם". (31) Terri DeYoung, Placing the Poet: Badr Shakir al-Sayyab and Postcolonial Iraq, SUNY Press, 1998 p.255

ברבים משיריו, אל-סיאב מתכוון לתפקד את האלמנט המיתי כסמל לרעיון שהוא רוצה להציע. עובדה זו מאושרת על ידי ריבוי הסמלים המיתולוגיים בשירתו של בדר שאכר אל-סיאב, ובין המיתוסים שבהם השתמש : עשתאר, תמוז... (30) البصري , عبد الجبار , بدر شاكر السياب رائد الشعر الحر , دار الشؤون الثقافية العامة , ط 2 , ص 44. אל-סיאב היה חלוץ בשימוש המיתוס בשיר זה, כך שתופעה זו הפכה לחלק ממאפייני השיר המודרני. יש לתפקוד זו סיבות, הצורך בסמלי המיתוס בולט, כי הצורות הנרטיביות הללו קובעות לעתים טקסטים יצירתיים מודרניים עם סכמות ראשוניות. אל-סיאב לא להסתמך על מיתוס יחיד ולא להסתכל המורשת המסופוטמית בלבד, אלא נהנתה מן המורשת האנושית, לכן אנו מוצאים כי טיפולו עם המוטיבה של הפוריות והבצורת ניתן אותו להתמודד עם (עשתאר, תמוז, אדוניס והמשיח). קריאה זו לשירו של אל-סיאב (עיר ללא גשם) מנסה לשפוך אור על המיתוס. (31) زامل صالح توظيف الأسطورة (قصيدة مدينة بلا مطر) نموذجاً , جريدة المشرق العدد 126 السنة الأولى , 9 حزيران 2004. השיר (עיר ללא גשם) רצה לגעת במיתוס, על ידי המשך ההנאה מעולמות המוטיבה של הפוריות והבצורת, במיוחד עם נתינת שם לסמלים החוזרים על עצמם מעשתאר עד תמוז על ידי החזרה לזמן ולמקום ההיסטוריים של מיתוס לבבל ואדאר. (32) زامل , صالح , توظيف الأسطورة (قصيدة مدينة بلا مطر) نموذجاً , جريدة المشرق العدد 126 السنة الأولى , 9 حزيران 2004. שיר "עיר ללא גשם" - בדר שאכר אל-סיאב "אש ללא להבה מנידה שינתה של עירנו מחממת דרכיה והבתים, אחרי כן שוקעת החמה הערבית צבעה בכל העננים שנשאנה ניצוץ עומד לפרוח וקמים מתי" (33) السياب , بدر شاكر , الاعمال الشعرية الكاملة , دار الحرية للطباعة والنشر - بغداد , ط 3 , 2000 , ص 260. אם נתבונן בשיר, נמצא את התמונה ההיא שאל-סיאב הצטיין לצייר בשיריו, והיא מסתמכת על הקדמה המתארת מוות או בצורת וכדומה, אז איך המצב הזה מסתיים בסיום השיר לערות. כאן השיר נפתח במצב של גשם קשה, בדומה לקושי של לידה, כשהעיר מחממת דרכיה והבתים, אחרי כן שוקעת החמה, והשקיעה צובעת אותה בעננים. (34) عباس , احسان , بدر شاكر السياب - دراسة في حياته وشعره , المؤسسة العربية للدراسات والنشر , ط 6 , 1992 , ص 229. "התערור משנתו הכבד תחת גפני ענבים תמוז בא, שב להשיגה עלי בבל הירוקה" תופי בבל עומדים להשמיע, אזי מכוסה בשריקת הרוח במגדליה וגניחת חוליה הובחדרי עשתרמוקדי החרס נשארו ללא אשוהתפלה עולה, כאילו כל הקנימה הביצות זועקים: מתנשפים מעיפות". (35) عباس , احسان , بدر شاكر السياب - دراسة في حياته وشعره , المؤسسة العربية للدراسات والنشر , ط 6 , 1992 , ص 229. והברק עומד לזרוח, אבל אינו , כי תופי בבל לא נשמעו כדי לתת גשם, ובמקום זאת הרוח שורקת והחולים גונחים. ובין התחילה לסיום שתי תהלוכות: תהלוכת המבוגרים המתארים את המצב והם כואבים עבור ה"אלים", לאחר שסבלו מבצורת במשך שנים רצופות, כאילו עצי הדקל שלנו שתלנו אותם כדי לקמול ולמות תחתיהם, ותהלוכת הילדים שהשמיים נענים לתפילותיהם, אז רעמים ויורדים גשם, וחיוכים מתפשטים כתוצאה מאותה נתינה. המשורר משאיל את רוב הדימויים האליליים שיצר סיפור תמוז ואישתר.. (36) الطريفي , يوسف عطا , بدر شاكر السياب - دراسة في حياته وشعره , المؤسسة العربية للدراسات والنشر , ط 1 , 2008 , ص 29-33. "אלת הדם חוזרת, לחם בבל, חמת אדר ואנחנו הומים כזרים מבית לבית לשאול את מתניהאנחנו רעבים אויה לצער! ריקים כפיה ועיניה אכזריות" (37) السياب , بدر شاكر , الاعمال الشعرية الكاملة , دار الحرية للطباعة والنشر - بغداد , ط 3 , 2000 , ص 260. אין ספק

شعراک עצמה، לפני המהפכה, סבלה מתחושה כללית של יובש וייאוש עקב תנאים משתנים, וכל זה השפיע על נפשו של אל-סיאב, והפך את האופטימיות שלו להתעוררות לתעתוע או אשליה, אבל זה לא הכחיד לחלוטין את תחושתו בכלתי נמנעת של השינוי, אך למרות חשכת הייאוש, נשאר מניח את נוכחותו של האור. שיר זה מייצג את תחושה זו של צורך לברוח מאותה בצורת אינדיבידואלית ולאומית, השיר הראשון אינו אלא איום על העריץ השחצן שללא ספק יובא בחשבון. שיר זה הוא תמונה של הבצורת הכללית, בגלל היעדרותו של תמוז, וההתעוררות עומדת להתרחש, אך חיזוקיהם של האנשים נעלמו במהרה, כשהם מבינים שתמוז עדיין לא התעורר: בבל שורקת את הרוח במגדליה, וחדרי עשתר ריקים ללא אש, והאנשים צועקים, מתלוננים מרעב. (38) عباس, احسان.

بدر شاكر السياب - دراسة في حياته وشعره, المؤسسة العربية للدراسات والنشر, ط ٦, ١٩٩٢, ص ٢٢٨

"הוי אלנו הצופים כלי רחמים גלילי עיניכם מרגישים כאילו נרחבים בחושך לרגום אותנו בלי נקמה מסתובבים כרחיים אטים לועסים עפעפינועד שמצאנו גלילי עיניכם כאילו צמידי לבנות טיטבידינו, במה שלא פועלות הידיים, ואותן בנינו בתולותינו אבלות תמיהות מסביב לעשתרהמים זועמים לאט לאט ממצח וענף אחרי ענף הגפנה קמלה אטי מותנו הדולף בין האור לאפלה אוי לו מאריה נסבול לסתו אשר חסרת שניים! האש הברק בעיניו או מלהבת המקדש? האם בעיניו שתי מחתות נצרכו לעשתר? האם שני אשנבים מזה מלכות העולם השחור שם אשר נושא, בכל שנה, פצע אש" (39) السياب, بدر شاكر, الاعمال الشعرية الكاملة, دار الحرية للطباعة والنشر - بغداد, ط ٣, ٢٠٠٠, ص ٢٦٠. הבתולות עצובות סביב עשתר, הגפן הלכה וקמלה, עיני המוות נוצצות בעיני אריה בחושך, הגשם עצור, והאנשים אכלו את "גני תמוז". והילדים מבני בבל הולכים ונושאים סלים של אבנים במקום הפרי, להקריב אותם לעשתאר ויתחילו לשיר (40) Terri DeYoung, Placing the Poet: Badr Shakir al-Sayyab and Postcolonial Iraq, p.255 "ואילו משיכות הרגליים וידיים וצחקוק ו"אה" צעירה תפשה בימינה את יריח מנפנף כפרפר, או את כוכבאת מתנה מענן את רעידות מים, טיפה הלחישה בה נשמה לדעת שבבל תתרחץ מפשעיה!" (41) السياب, بدر شاكر, الاعمال الشعرية الكاملة, دار الحرية للطباعة والنشر - بغداد, ط ٣, ٢٠٠٠, ص ٢٦٢. ובתפילותיהם של הילדים, השמיים זרחו ורעמו, העננים התעכרו, הרגליים החלו לפעום, הצחקוקים הקטנים עלו, הרוחות לחשו בטיפות, אז תווי פניהם של הילדים שמחו. (42) عباس, احسان, بدر شاكر السياب - دراسة في حياته وشعره, المؤسسة العربية للدراسات والنشر, ط ٦, ١٩٩٢, ص ٢٢٨. בשלב זה, שמיצג בשיר (עיר ללא גשם), הגיש אל-סיאב את הדגם הגבוה ביותר בשירתו לשימוש במיתוס, שכן הוא מחויב לחלוטין באוצר המילים ובדמויות המיתוס הבבלי, במקצב רגוע ובפרספקטיבה שמתוכה הולך השיר לאווירה ששייכת לעולם המיתוס העתיק עד כמה שהיא תואמת את המציאות של שנות החמישים העיראקית. (45) عباس, عبد الجبار, السياب, دار الجمهورية للطباعة بغداد, ١٩٧٢, ص ١٩٩. הסמלים והמיתוסים בשירתו של אל-סיאב מהווים תכונה מיוחדת, וממלאים תפקיד ברור בהעשרת הלקסיקון השירי שלו, הכיוון האינטלקטואלי שלו ובעיותיו הפסיכולוגיות שפקדו אותו בימי חייו האחרונים. הייחודיות שלהם באה בהתמודדותו עמם שלעיתים קרובות הוא " הוא עולה במילה המציינת את היסוד הטבעי - כמו המילה גשם, למשל, ממשמעותה הידועה ועד לרמת הסמל, כי הוא מנסה באמצעות החזון השירי שלו להטעין את המילה במשמעויות שרירות מיוחדות וחדשות". (46) البيرماني, فرح المرأة في شعر السياب, دار الشؤون الثقافية, ٢٠٠٨, ص ١٨١. קורות חייו שללמך, יצחק - 1900-1955 משורר עברי. נולד במלינוב (וולנייה). קיבל חינוך עברי מסורתי וגם כללי. בראשית מלחמת העולם הראשונה נותקו הוא ואחיו משה מהוריהם ונדדו בדרום רוסיה. ב-1917 התנדב לצבא הרוסי. (47) פינר, מינץ רות, שירה עברית חדשה אנתולוגיה דו - לשונית, הוצאת האוניברסיטה של קליפורניה לוס אנג'לס, 1968, עמ' 363. בתוך כך באו מלחמת האזרחים והפרעות. אחיו נרצח בידי פורעים, והמשורר ניצל בנס. שירו הראשון, דרכי, "נדפס בשלוח" (בער ריכת י. קלוזנר, חוברת ג' - ד', תשרי חשוון (תרע"ט) בעיצומה של מלחמת האזרחים נמלט מרוסיה ואחרי תלאות מרובות בא כ-1920, לארץ. תחילה עבר בסלילת כבישים, אח"כ, ביבנאל ובבן שמן. (48) שאנן, אברהם, מלון הספרות החדשה העברית והכללית, שבעה כרכים, הוצאת "יבנה" תל אביב - עמ' 425, ירושלים 1978. הוא גדל ונתחנך בבית אביו הלמדן ברוח המסורת ועל ברכי התרבות העברית, ונהנה מחיים משפחתיים אידיליים עד השנה הארבע - עשרה לימי חייו, עד תרע"ד. משפרצה מלחמת העולם הראשונה, נסחף מיד במערבולת הימים והחל להיאבק עם גורלו - היהודי. העיירה היתה סמוכה לחזית, ובה השתוללו, פרשי קוזאקים, קלגסים גרמניים ואוסטריים, ותושביה היהודים נעקרו ממשכנותיהם; גם בני ביתו של משוררנו בתפוזו ונדדו כפליטי מלחמה, והוא, יצחק, עם אחיו משה, השתרכו בודדים וגלמודים בערי דרום רוסיה, הוא המשיך בלימודים גם בנדודיו. (49) בן אור, אהרן, תולדות הספרות העברית בדורונו, כרך ראשון משוררים, הוצאת יזרעאל תל אביב, 1968, עמ' 279 - 280. ספרו הראשון, מסדה, ראה אור בתרס"ז. בפואימה זו נתן למדן ביטוי אותנטי ביותר, על דרך אכספרסיוניסטית (במידה ידועה השפעת האכספרסיוניזם הגרמני בצד השפעת הפואימות של ביאליק), ללבטי הדור שביקש בדרכים שונות את הגאולה, עד שתגיע למרגלות מסדה, החזון והאידיאל. אלה היו גם ימי החלר ציות של העליה השלישית, ימי סבל, מאבק ואמונה. ב-1931 היה בין מייסדי הברית העברית העולמית. גם עשה בשליחות בליטא. מתוך נטייתו לאי - תלות ובמגמה לאפשר ביטוי מלא יותר לספרות הצעירה יסד וערך את הירחון גליונות " (1934). (50) שאנן, אברהם, מלון הספרות החדשה העברית והכללית, שבעה כרכים, הוצאת "יבנה" תל אביב - ירושלים, 1978, עמ' 426. מסדה ישוב של קבוץ גורדוניה "המסונף לחבר הקבוצות, בעמק הירדן מדר - מזר' לדגניה, בין הירדן ובין הירמוך. החלוצי של הקבוצה היו 20 איש מיוצאי רומניה. במלחמת החרות של ישראל הותקפה מסדה על ידי הצבא הסורי ונפלה

ليدו , וחזרה ונלכדה ע"י צבא ישראל ביום ט"ו באייר תש"ח . הישוב מנה בסיון תש"י 360 נפש ושטח אדמתו 1,442 דונם .

(51) ישעיהו פרס , ארץ-ישראל אנציקלופדיה טופוגרפית היסטורית , כרך שלישי : הוצאת ראובן מס ירושלים , עמ' 580 , 1951 מצדה , צוק מבצר שעליו בנה ואותו ביצר הורדוס : נודע בעיקר כמצודתם האחרונה של המורדים היהודים בתקופת המרד הראשון ברומא (66-73 לסה"נ) . — השם מי מצוי בתעתיק יווני בלבד - Masada אפשר שמוצא השם מהמלה הארמית מצדה שהוראתה מצד מצודה . (52) Benton, William, The New Encyclopædia Britannica, Volume VI, 1973, p665 יוסף בן מתתיהו מספר כי יהונתן כהן גדול . לבית חשמור נאי , הוא הראשון שבנה בה מצודה וקרא לה מצדה , מן הממצאים הארכיאולוגיים עולה כי הכוונה כנראה לאלכסנדר נאי . בשנת 40 לפסה"נ שימשה מ' מקלט להורדוס . אליה נמלט עם בני משפחתו ומאות מלוחמיו מפני מתתיהו אנטי גינים . לפי יוסף בן מתתיהו ביצר הורדוס את מ' רבנה אותה כמקום מקלט נגד מרידות אפשריות של היהודים ונגד מזי- מותיה של קליאופטרה . (53) פלאי מאיר וברכה , אנציקלופדיה העברית כללית, יהודית וארץ ישראלית , כרך עשרים ותשעה , תחברה להוצאת אנציקלופדיית בע" מירושלים , 1976 , עמ' 103 . מצדה נתפסה על ידי הרומאים, אך הקנאים היהודים, כת שהתנגדה נחרצות לשליטה של רומא . (54) Benton, William, The New Encyclopaedia Britannica, Volume VI, 1973, p665 תוכל מ' לעמוד במצור באיזור שחון ובלא מקורות מים בנה הורדוס מערכת מורכבת ומסועפת לאספקת המים . וע"פ יוסף בן מתתיהו היתה הכוונה שיירות שטח צף לעבודת האדמה . (55) פלאי מאיר וברכה , אנציקלופדיה העברית כללית, יהודית וארץ ישראלית , כרך עשרים ותשעה , תחברה להוצאת אנציקלופדיית בע" מירושלים , 1976 , עמ' 105 שיר מסדה למשורר יצחק למדן . מצדה היא בראש ובראשונה סמל , מצבה לקדושי האומה , לגיבורים שהעדיפו מוות על חיי עבודת ושעבוד ברוח ובגוף . (56) יגאל , ידן . מצדה , הוצאת שקמונה , 1964 , עמ' 13 . מצדה היא מיתוס וסמל של גבורה . העמוק נעוצים בתודעת היהודים בישראל והגלות וגם לא - יהודים . העולים אל הר - מצדה לא רק מופתעים מהנוף היפה ומהשאריות עצמות הארכיאולוגיים המרשימים . אלא גם מתפעלים מסיפור וסופו הטראגי של המצור מן הנצול המדהים של רומא בהכנעת הנצורים . מנחישותם של הנצורים ומהחלטתם להתאבד ולא ליפול חיים בידי המצליחנים הרומאים . (57) נואר מרדכי , ים המלח ומדבר יהודה מקורות , סיכומים , פרשיות נבחרות וחומר עזר , הוצאת יד יצחק בן - צבי , ירושלים , 1990 , עמ' 222 . פואמת מסדה היא פואמה שחיבר המשורר למדן בשנות העשרים של המאה ה - 20 בארץ ישראל . הפואמה מטפלת בקבוצה נושאית של העם היהודי לדורותיו והקיום שלו, ועניין השעה שניצבו על אג'נדה הציבורי מאז מלחמת העולם הראשונה ביישוב ישראל ובגלות . (58) י , ידן . מצדה : בימים ההם - בזמן הזה חיפה 1966 . עמ' 16 . "ואני בעודי מחשק את נפשי המתפוררת בחשוקי - אמץ אחרוניםברחתי עם חצות לספינת גולים לעלות מסדה . הגד לי : נס - מרד אחרון הונף שם " . (59) למדן , יצחק . כל שירי יצחק למדן , מבוא שמעון הלקין , מוסד ביאליק , ירושלים 1973 , עמ' 27- 28 . בוודאי ש'מסדה ' של המשורר יציק למדן אינה ביטוי שירי ל'מצדה ' של יוספוס אך בהאזנה מסדה היא נסיונות מחדש , חוויה חוזרת של ' מצדה ' - מצודה אחרון , שהוא בבחינת הזשמנות אחרון . (60) ביתן , דן . הסמל והמיתוס הפואמה "מסדה " של יצחק למדן , 1990 , עמ' 221 . קורצווייל מדבר: מצד אחד נוכח בצורה מילולית תוקפו המיתוס הלאומי מימים - ארוכים . ומצד שני אפילו האנאלוגיות ההיסטוריות המעניינות ביותר אין ביכולתן לגשר על פני תהומות . אפילו אם הכול מפרידות בין העבר ובין ההווה . (61) קורצווייל , ברוך , " התודעה ההיסטורית בשיר יצחק למדן " בין חזון לבין האבסורדי , ירושלים , 1966 , עמ' 102 . מדבר למדן בשירו על העיקרון של קריאת מהגרים החלוצים בארץ פלסטין ומחוצה לה לדבוק בעבודה ולשמור על השגת חלום ההתנחלות הציבנית, וכי ארץ פלסטין היא אחת העיקריות הציבנים החשובים ברעיונותיו של למדן הציבנות אליהם התייחס בשיריו אנו מוצאים אותו אומר: הגד לי: "גם מְרַד אֶתְרוֹן הַנּוֹף שָׁם - וְתוֹבֵעַ מִשְׁקָקִים נֶאֱרָץ, אֵל נְאֻמָּם: 'שְׁלוּמִים! וְעַל לוחות סְלָעִים צְפָרְנִים עֶקְשָׁנִיּוֹת -חֹתְמוֹת בְּשׁוֹרֵת הַנְּחוּמִים; מוֹל גּוֹרֵל דּוֹרוֹת אוֹיֵב -תְּנֶה קָרִי בְּשֶׁאֲנֶה הַבְּלֵט שָׁם: -'רֵב! אֲנִי אוֹ אֲתָה! פֹּה מִשְׁפֵּט אֶתְרוֹן יִתְרָה הַקְּרָב! " . (62) למדן , יצחק . כל שירי יצחק למדן , מבוא שמעון הלקין , מוסד ביאליק , ירושלים 1973 , עמ' 27- 28 . בבתי השיר הקודמים מגיד אותנו המשורר על צעיר יהודי המספר את מה שנאמר לו על המצדה, סמל "ארץ ישראל", שיש דגל אחרון של מרד, המסמל הפעולה העברית בפלסטין, מתנופפת בשמיים למעלה, דורשת שמיים וארץ, אלוהים ואדם כאחד להציע ליהודים את הפיצוי והתגמול המתאימים בכך שיאפשרו להם לעבוד בארצם - לדעתו - יהודים מהגרים חלוציים אלה חצובים על אבן לוחות המסמלים כאן את הסלעים בארץ פלסטין, עם הציפורניים העקשניות והמוצקות שלהם, חדשות טובות על אהדה לאחיהם בארץ פלסטין ומחוצה לה. כל מטרתם היא לעבוד ולשמר את היצירה הזו בדרכים שונות, בניגוד לגורל ההיסטורי שפקד את יהודי הרדיפה והעוינות במשך דורות, אנו מוצאים את עובד המהגר היהודי שואג כאריה מול ערבים ובריטים כאחד . , לאמר: רבותי, הישארו בארץ הזאת מי יהיה בעל ברית? האם אני יהודי החלוץ, המהגר, או אתם, הערבים והבריטים, ואם אתם מבולבלים לגבי זה, השאירו את התשובה לשאלה זו למערכה, כי אני אגן בכל האמצעים על פרויקט ההתנחלות שלי כדי להגן זה ממך, וזה יתאפשר רק על ידי הכשרת צעירים וצעירות לשמור על החלום והפרויקט שלהם. המשורר ממשיך ואומר: "הגד לי : על ראשי הלוחמים שכונה רועפת - פְּפוּרִים ירדה ומבעד למִסָּךְ - בָּאוֹת עֵין - שחרית גדולה צופה ומְשַׁנֵּת עָלַי מִסָּדָה " . (63) למדן , יצחק . כל שירי יצחק למדן , מבוא שמעון הלקין , מוסד ביאליק , ירושלים 1973 , עמ' 27- 28 . המשורר ממשיך את דבריו בבתי השיר על שפתיו של העולה היהודי החלוצי באומרו כי לוחמים יהודים אלו השומרים על הישובים נשמרים על ידי רוח הקודש בשלווה הנוטפת להם בסלחנות, מגנים עליהם ועומדים לצידם. נגד מי שרוצה ברע ובסכנה , ולא רק רוח הקודש מתבוננת באנשים האלה מגנים על פרויקט ההתיישבות והחלום שלהם, אלא המשורר מגזים באומרו שעינו הרחבה של ה', המתבוננת

מאחורי מסך הנסתר, צופה במתרחש ודואגת לו. מצדה (פרויקט ההתנחלות הציונית בפלסטין) על כל הטיפול ותשומת לבו. אחר כך מצייר המשורר ציור נוסף כדי למצוא להם מקלט אחר להצילם מהמצדה הזאת, לומר: "אדם מישראל גא מדי אני כי אלה עוד לבקש

מה מעט הסדאל לטפף מסדה
את הנדחה בין ים וישימון, ומה ללונמיה הצמאים, אם דלה, מעשי, ככשם ראש בדיקה
והוא להם אחרון? ..

אני גאלם-צמא נתליתי על צנארה
ולא אציקה לה, כי אדע עננה
נדעתי כל... ומה עוד תחלצי לי

והוא וצחית? ". (64) מיניץ, רות פינר, שירה עברית חדשה, הוצאת האוניברסיטה של קליפורניה, 1975, עמ' 133.
אנו רואים באותם בתי שיר שהמשורר גאה להיות ישראלי משום שספריהם תיארו אותם כ " עם הנבחר " של אלוהים. עם זאת, המשורר מזכיר שרחמי ה' היו מועטים מאוד בעת התמודדותם עם אויביהם הרומאים, שכן המשורר מטיל ספק בכוחו של אלוהים שלא היה מסוגל להציל את עמו במצדה, הוא הביע את רגשותיו כלפי פלסטין, תיאר אותה כאם ענייה שחיבקה את לוחמיהם הנמלטים, ושאמא זו תהיה המפלט האחרון שלהם. המקורות :

- (1) אבן שושן, אברהם, המלון החדש, כרכים, הוצאת " קרית - ספר " בעמ, ירושלים, 1979.
- (2) אבן שושן, אברהם, המלון החדש, כרכים, הוצאת " קרית - ספר " בעמ, ירושלים, 1979.
- (3) אוחנה דוד, מיתוס וזיכרון: גלגוליה של התודעה הישראלית, מכון ליר בירושלים, 1996.
- (4) אלקלעי, ראובן, לקסיקון לועזי - עברי חדש, כולל ניבים ופתגמים הוצאת " מסדה " בע"מ, רמת - גן 1990.
- (5) ביתן, דן, הסמל והמיתוס הפואמה "מסדה" של יצחק למדן, 1990.
- (6) בן אור, אהרן, תולדות הספרות העברית בדורונו, כרך ראשון משוררים, הוצאת זרעאל תל אביב, 1968.
- (7) בר, גבריאל, המזרח החדש, כרך 15, מרכז ירושלים, 1965.
- (8) הכהן דבורה. קיבוץ גבויות עלייה לארץ ישראל - מיתוס ומציאות, ירושלים, ההוצאה : מרכז זלמן שזר לחקר תולדות העם היהודי שנת ההוצאה : תשנ"ח.
- (9) וינריב אלעזר, פילוסופיה יוונית, סוקרטס ואפלטון, רמת- אביב, 1997.
- (10) יגאל, ידין. מצדה, הוצאת שקמונה, 1964.
- (11) י, ידין. מצדה : בימים ההם - בזמן הזה חיפה 1966.
- (12) ישעיהו פרס, ארץ-ישראל אנציקלופדיה טופוגרפית היסטורית, כרך שלישי : הוצאת ראובן מס ירושלים, 1951
- (13) למדן, יצחק. כל שירי יצחק למדן, מבוא שמעון הלקין, מוסד ביאליק, ירושלים 1973.
- (14) מיניץ, רות פינר, שירה עברית חדשה, הוצאת האוניברסיטה של קליפורניה, 1975.
- (15) נואר מרדכי, ים המלח ומדבר יהודה מקורות, סיכומים, פרשיות נבחרות וחומר עזרה הוצאת יד יצחק בן, ירושלים, 1990.
- (16) פינר, מיניץ רות, שירה עברית חדשה אנתולוגיה דו - לשונית, הוצאת האוניברסיטה של קליפורניה לוס אנגילס, 1968.
- (17) פלאי מאיר וברכה, האנציקלופדיה העברית כללית, יהודית וארץ ישראלית, כרך עשרים ושלושה 1976.
- (19) פלאי מאיר וברכה, אנציקלופדיה העברית כללית, יהודית וארץ ישראלית, כרך עשרים ותשעה, תחברה להוצאת אנציקלופדיית בע"מ ירושלים, 1976.
- (20) פניס, דן- מלון לועזי עברי, הוצאת " עמיחי " תל אביב 1982.
- (21) קורצווייל, ברוך, " התודעה ההיסטורית בשיר יצחק למדן " בין חזון לבין האבסורדי, ירושלים, 1966.
- (22) רוביק רוזנטל, מילון הצירופים ניבים ומטבעות לשון בעברית החדשה גלגולים, מקורות, ירושלים, 2009.
- (23) שאנן, אברהם, מלון הספרות החדשה העברית והכללית, שבעה כרכים, הוצאת " יבנה" תל - אביב, ירושלים 1978.

المصادر العربية :

- (1) البصري ، عبد الجبار ، بدر شاكر السياب رائد الشعر الحر ، دار الشؤون الثقافية العامة ، ط 2 .
- (2) البطل ، د . علي ، الرمز الأسطوري في شعر السياب ، الكويت ، 1982 .
- (3) . الطريفي ، يوسف عطا ، بدر شاكر السياب - دراسة في حياته وشعره ، المؤسسة العربية للدراسات والنشر ، ط 1 ، 2008 .

- (٤) السياب بدر شاكر ، الاعمال الشعرية الكاملة ، دار الحرية للطباعة والنشر ، بغداد، ط ٣ ، ٢٠٠٠ .
- (٥) العامل ، عادل ، الأسطورة والنظريات الميثولوجية في الغرب ، دار المأمون للترجمة والنشر، الطبعة الأولى ، ٢٠٠٥ .
- (٦) صالح ، مدني هذا هو السياب - اوجاع وتجديد وابداع ، دار الرشيد للنشر ، ١٩٨١ .
- (٧) زامل ، صالح ، توظيف الأسطورة (قصيدة مدينة بلا مطر) نموذجاً ، جريدة المشرق العدد ١٢٦ السنة الأولى ، ٩ حزيران ٢٠٠٤
- (٨) زكي ، د . د . احمد كمال ، الأساطير دراسة حضارية مقارنة ، دار المأمون للترجمة والنشر، ط ٢ ، بيروت ، ١٩٧٩ .
- (٩) رايتز ، وليم ، الأسطورة والادب ، ترجمة صبار السعدون ، بغداد، ١٩٩٢ .
- (١٠) نبيل الراغب، فنون الأدب العالمي، الشركة المصرية العالمية للنشر، مصر، ١٩٩٦ .
- (١١) عباس ، د . د . احسان ، بدر شاكر السياب -دراسة في حياته وشعره، المؤسسة العربية للدراسات والنشر ، ط ٦ ، ١٩٩٢ .
- (١٢) البيرماني ، فرح ، المرأة في شعر السياب ، دار الشؤون الثقافية ، ٢٠٠٨ .

المصادر الانكليزية :

- (١) Benton, William, The New Encyclopædia Britannica, Volume VI, 1973
- (٢) Qisar M.M. Badawai modern Arabic Literature Cambridge University Press 2006
- (٣) Robert Atwan, George Dardess, The Life of Jesus in World Poetry , Published by Oxford University Press US, 1997
- (٤) Scott Meisami, Paul Starkey , Encyclopaedia of Arabic Literature Published by Taylor & Francis, 1998
- (٥) Terri DeYoung, Placing the Poet: Badr Shakir al-Sayyab and Postcolonial Iraq, SUNY Press, 1998